

Fővárosi Ítéltábla

4.Pf.20.101/2022/5.

A Fővárosi Ítéltábla a felperesi jogi képviselő neve ügyvéd (ügyvéd címe¹) által képviselt felperes (felperes címe) felperesnek – a Kardos, Pető és Törőcsik Társas Ügyvédi Iroda (ügyvéd címe²; ügyintéző: I. rendű alperesi jogi képviselő ügyvéd) által képviselt I.r. alperes (I.r. alperes címe) I. rendű, a II. rendű alperesi jogi képviselő neve Ügyvédi Iroda (ügyvéd címe³, ügyintéző: II. rendű alperesi jogi képviselő neve ügyvéd) által képviselt II.r. alperes (II. rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2021. november 15. napján kelt 31.P.23.272/2020/31/II. számú ítélete ellen a felperes részéről 33. sorszám alatt, az I. rendű alperes részéről 36. számon előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének az elsődleges kereseti kérelmet elutasító rendelkezését helybenhagyja, ezt meghaladóan az ítéletet a perköltségre is kiterjedően hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasítja.

A felperes perköltségét 300.000 (háromszázezer) forint + áfa és 2.500.000 (kétmillió-ötszázezer) forint összegben, míg az I. rendű alperes fellebbezési eljárásban felmerült perköltségét 300.000 (háromszázezer) forint + áfa és 159.554 (százötvenkilencezer-ötszázötvennégy) forint összegben állapította meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított releváns tényállás szerint a felperesi jogelőd, a bank1 Zrt. 2008. október 13-án 794.000 euró (200.000.000 forint) erejéig hitelkeret szerződést kötött az alperesek tulajdonában és a II. rendű alperes ügyvezetése alatt álló cég1 Kft-vel. A hitel biztosításának célja a település¹, helyrajzi szám¹. hrsz-ú, település¹, XI. kerület ingatlan címe alatti ingatlan megvásárlása volt, ezen ingatlanra a jogelőd jelzálogjoga bejegyzésre került, a hitel biztosítására a II. rendű alperes kezességvállalási szerződéssel

készfizető kezességet vállalt. Az alperesek házassági életközössége 2011. év februárjában megszakadt, házasságuk a következő évben felbontásra került. Az alperesek az életközösség megszakadását követően 2011. október 10. napján ügyvéd által készített és ellenjegyzett házastársi vagyontársaságot megszüntető szerződéssel a közös vagyontárgyat megosztották, melynek tartalmát az elsőfokú ítélet [2], [3] bekezdése rögzíti. A [4] bekezdés szerint nem kerültek a vagyoni jogi szerződésben feltüntetésre a II. rendű alperes tulajdonába adott cégek által tulajdonított további, e bekezdésben megjelölt cégek.

2012. április 12. napján a vagyoni jogi szerződés megkötését követően a felperesi jogelőd, az adós és a kezes (II. rendű alperes) a hitelszerződést a törlesztőrészek nagysága és a szerződés lejártának időpontjában módosították, a II. rendű alperes a készfizető kezességét megerősítette, a tartozás összege ekkor 639.670,77 euró volt. A kölcsönszerződést a felperesi jogelőd 2013. február 12. napjával felmondta, majd a cég 18 Kft. adóssal és a II. rendű alperes kezessel szemben végrehajtási eljárást kezdeményezett, mely során a jelzálogjoggal biztosított ingatlant, valamint a II. rendű alperes tulajdonában állt település 3 helyrajzi számú hrsz-ú ingatlant árverésen értékesítették, azonban a felperesi jogelőd követelése teljes egészében nem térült meg. Az adósnak és a kezesnek más végrehajtás alá vonható vagyona, ingatlana nem volt. Az adós időközben felszámolás alá került, 2020 áprilisában törölték a cégjegyzékből.

Az I. rendű alperes a Székesfehérvári Járásbíróság előtt 2013. december 10-én igényperrel indított a II. rendű alperes tulajdonában állt végrehajtás alá vett település 3i ingatlant érintően a felperesi jogelőddel és II. rendű alperessel szemben figyelemmel arra, hogy ezen ingatlan a vagyoni jogi szerződésből kimaradt és ez is a közös vagyontárgyat képezte. A felperesi jogelőd e perrel - a 2014. április 4. napján kelt ellenkérelmére figyelemmel már e napon tudomást szerzett. A per 2015. április 8-án szünetelés folytán megszűnt.

[2] A felperes módosított keresetében elsődlegesen az I. rendű alperest 172.170.101 forint és kamatai megfizetésére kérte kötelezni figyelemmel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) 4:49. § (2) bekezdésére. Kiemelte, hogy a szerződésben részt nem vevő házastárs is köteles helytállni a közös vagyontárgyból rájutó rész erejéig; az alperesek vagyoni jogi szerződése csak a házaspár egymás közötti jogviszonyára terjed ki, a II. rendű alperes a kezesi szerződést pedig a közös vagyontárgyra köthette.

Másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy az alperesek 2011. október 10. napján megkötött házassági vagyontársaságot megszüntető szerződése vele szemben hatálytalan és az I. rendű alperest annak ténylegére kérte kötelezni, hogy a végrehajtó önálló bírósági végrehajtó előtt folyó 04Vh.1752/2013. számú végrehajtási eljárásban a vagyoni jogi szerződéssel a tulajdonába adott, a szerződés I.1-1.23. pontjában felsorolt ingatlanokból és ingókból a II. rendű alperessel mint készfizető kezessel szemben 178.885.105 forint követelését kielégítse; a II. rendű alperessel szemben a keresete ténylegére kötelezésre irányult. Érvéle szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 203. § (1) bekezdésére figyelemmel az alperesek vagyoni jogi szerződése fedezetelvonó szerződés, a zálogtárgy és a kezes ingatlanának értékesítése során a teljes követelés nem térült meg, abból 122.661.260 tőke és 48.239.840 forint lejárt kamattartozás áll fenn. A követelésének elévülése mindaddig nyugodott, amíg a fedezetelvonó szerződést kötő felek a szerződés érvénytelensége és a tulajdoni állapot rendezése végett perben álltak, nem volt tudomása arról, hogy van olyan vagyontárgy, ami a követelése fedezete lehetne. Álláspontja szerint a fedezetelvonó szerződés hatálytalansága vonatkozásában kizárt az elévülés.

Harmadlagosan az 1-23. sorszám alatt feltüntetett ingatlanok tekintetében a perfeljegyzés törlését kérte, mely a 14/II. számú végzéssel jogerősen elutasításra került.

[3] Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Állították, hogy a szerződés nem fedezetelvonó szerződés, megkötésének célja az volt, hogy az I. rendű alperes tulajdonába elsősorban ingatlanok, míg a II. rendű alperes tulajdonába vagyoni értékű jogok, gazdasági társaságok üzletrészei a kapcsolódó jogokkal és kötelezettségekkel, a kezési szerződéshez fűződő kötelezettségekkel együtt kerüljön, a fedezetelvonási szándék nem merült fel.

Az I. rendű alperes vitatta a követelés jogalapját és összegaszerúségét is. Előadta, hogy a jogelőd követelése a hitelszerződés felmondásával 2013. január 21. napján vált esedékessé. A Ptk. 324. §-a szerint a követelés elévült, elévülési időn belül pedig vele szemben a felperesi jogelőd igényt nem támasztott. A felperesi jogelődnek tudomása volt a vagyoni jogi szerződésről, ezen időponttól az elévülés nyugvására nem hivatkozhat. A felperesi követelés a perbeli kereset benyújtása előtt 2019. április 4-én elévült. A hitelszerződés módosításakor és a kezesség megerősítésekor már II. rendű alperessel közös vagyona nem volt, így a felperesnek nincs jogalapja igényt érvényesíteni vele szemben a hozzájárulása nélkül kötött kezési szerződésre alapítottn.

[4] A II. rendű alperes álláspontja szerint vele szemben a per megszüntetésének van helye, ugyanis az elsődleges kérelem őt nem érinti, a másodlagos kérelem esetén a megállapítási kereset feltételei pedig nem állnak fenn; az elsődleges és a másodlagos kérelmek egymást kizárják. Előadta, hogy a hitelszerződés 2012. évi módosításakor a jogelőd már tudott a házasság felbontásáról, a kölcsönre további biztosítékot nem kért. 2013. január 23-án állt be a kezési kötelezettsége. Álláspontja szerint a vagyoni jogi szerződés relatív hatálytalansága abban az esetben lenne megállapítható, ha a szerződés megkötésekor a felperesi jogelődnek már követelése állt volna fenn vele szemben.

[5] Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletével a keresetet elutasította és döntött a perköltség viselése tárgyában. A Pp. 240. §-a alapján alaptalannak találta a II. rendű alperesnek az eljárás megszüntetése iránti kérelmét, mivel a másodlagos kereseti kérelem érinti a II. rendű alperest, továbbá a szerződés hatálytalanságának megállapítása a per érdemére tartozó kérdés.

Úgy foglalt állást, hogy a perbeli esetben az új Ptk. szabályai nem alkalmazhatók, ugyanis a hitelszerződés megkötésekor hatályos a házasságról, a családról és a gyámságról szóló törvény az 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 30. §- alkalmazandó, valamint az alperesek vagyoni jogi szerződésére és annak hatálytalanságára pedig a Ptk. 203. § (1), (2) bekezdése.

Az I. rendű alperes által előterjesztett elévülési kifogás körében megállapította, hogy a felperesi jogelőd követelése a vagyoni jogi szerződés megkötésekor fennállt, azonban az igényérvényesítés állapotába nem került, ugyanis a szerződés felmondására a vagyoni jogi szerződés megkötését követően, 2013. február 12. napjával került sor. Az adóssal és a II. rendű alperessel mint készfizető kezessel szemben végrehajtási eljárás indult, a felperesi jogelőd tudomással bírt a II. rendű alperes végrehajtás alá vonható vagyonáról. A felperesi jogelőd legkésőbb 2014. április 4. napján az I. rendű alperes által indított igényperben tudomást szerzett a vagyoni közösséget megszüntető szerződésről, azonban ezt követően sem támasztott az I. rendű alperessel szemben igényt a Csjt. szabályai alapján és a vagyoni jogi szerződés hatálytalansága alapján, részére fizetési felszólítást nem küldött. A Csjt. szabályaira

és a szerződés hatálytalanságának megállapítására vonatkozó kötelmi igényre a Ptk. általános elévülési szabályai, a Ptk. 324. § (1) és 325. § (1) bekezdése irányadó.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperesi jogelőd követelése az I. rendű alperessel szemben is a hitelszerződés felmondásakor vált esedékessé, majd a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján az elévülési idő 2014. április 4-ig nyugodott, míg a felperesi jogelőd a követelését menthető okból nem tudta érvényesíteni. Tévesnek tartotta azt a felperesi álláspontot, hogy az elévülés mindaddig nyugodott, amíg a vagyoni jogi szerződés tartalmát nem ismerte meg, ugyanis az igényperből tudomást szerzett az I. rendű alperesről, a vagyoni jogi szerződésről, annak tartalmát kellő gondossággal eljárva megismerhette volna, így nem hivatkozhat arra, hogy önhibáján kívül nem ismerhette meg e szerződés tartalmát. A követelés 2019. április 14. napján elévült, ezt követően a felperes az I. rendű alperessel szemben igényérvényesítésre nem jogosult. Keresetét 2020. szeptember 22. napján nyújtotta be, ezért a keresetet, mint elévült igényt a bíróság elutasította. Ezzel tekintettel a vagyoni jogi szerződés hatálytalanságának vizsgálatát az elsőfokú bíróság mint szükségtelent mellőzte.

[6] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes és az I. rendű alperes élt fellebbezéssel.

[7] A felperes fellebbezésében az ítélet hatályon kívül helyezését kérte a Pp. 380. § c) pontja, valamint a Pp. 381. §-a alapján. Másodlagosan annak megváltoztatását, a kereseti kérelem szerinti döntés meghozatalát indítványozta a Pp. 383. § (2) bekezdésének alkalmazásával.

Indokolása szerint a keresetében valós tárgyi keresethalmazatot terjesztett elő a Pp. 173. § (1) bekezdése szerint. Elsődleges kérelme a Csjt. 30. § (3) bekezdésén, továbbá az ennek megfelelően új Ptk. 4:49. § (2) bekezdésén alapult. Másodlagos keresetének jogcíme a Ptk. 203. § (1), (2) bekezdése, míg harmadlagos keresetének jogcíme az ingatlannyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inytv.) 62. § (1) bekezdés c) pontja volt. Hangsúlyozta, hogy kereseti kérelmei egymás mellett álló önálló jogcímek, mely alapján az alpereseknek három egymástól elkülönült magatartást kell tanúsítaniuk, a kereseti kérelmet pedig egy ítéletben, de külön-külön kell az elsőfokú bíróságnak elbírálnia. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság ítélete [19] bekezdésében utalt arra, hogy a másodlagos kereseti kérelmet nem kívánja érdemben vizsgálni, mivel a felperesi követelés elévült. Ezen megállapítás anyagi és eljárásjogi indokai az ítéletből teljes egészében hiányoznak. Álláspontja szerint az elsődleges és másodlagos kereseti kérelemnek az elévülés szempontjából egymáshoz nincs köze, mivel eltérő körülményeket kell e körben vizsgálni.

Sérrelmezte, hogy az elsőfokú bíróság pontatlanul és hiányosan jelölte meg elsődleges kérelme jogcímét, az alkalmazandó anyagi jogszabályt, ugyanis keresete a Csjt. 30. § (3) bekezdésén és az új Ptk. 4:49. § (2) bekezdésén nyugszik ([14] bekezdés), így nem lehet megbizonyosodni arról, hogy az elsőfokú bíróság valóban a perbe vitt jogot bírálta el és e körben valóban a releváns tényeket vette figyelembe és okszerű következtetéseket alkalmazott.

Álláspontja szerint a bíróság megsértette a Pp. 341. § (1) bekezdésében foglalt előírást, nem merítette ki valamennyi kereseti kérelmüket, a harmadlagos ingatlannyilvántartásban feljegyzett tény törlésére vonatkozó kereseti kérelmüket nem bírálta el, nem szüntette meg e tekintetben az eljárást.

Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság indokolása nem terjed ki a másodlagos kereseti kérelme vonatkozásában az elévülési idő megnyílta, az elévülés nyugvása, az elévülés

bekövetkezte időpontjainak megállapítására, illetve ezen időpontok megállapításához vezető tények, bizonyítékok részletes bemutatására, az abból levont következtetésekre. Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság szerint előkérdésnek minősül az alperesek közötti szerződés érvénytelensége iránti per, azonban annak jogerős megszűnéséről nem bizonyosodott meg.

Megítélése szerint az ítélet több helyen ([3], [4], [7], [17] bekezdés) tartalmaz iratellenes, bizonyítékokkal alá nem támasztott spekulatív, illetve hiányos megállapításokat.

Az elsőfokú bíróság megsértette Pp. 237. (1)-(5), a. 350. § (1) és (2), a 263. § (1), a 279. § (1) és a 346. § (5) bekezdésében foglaltakat is.

A felperes állítása szerint az ítélet anyagi jogszabályba is ütközik.

A Csjt. 30. §. (2) és (3) bekezdése alapján a házastárs felelőssége kizárólag a vagyonközösség fennállása alatt megkötött szerződésekre terjed ki, így a perben az releváns, hogy a házassági vagyonközösség ideje alatt került-e megkötésre az a szerződés, mely a követelés alapját képezi. Jogelődje ezért indítványozta a II. rendű alperes által kezdeményezett szerződés érvénytelensége iránti perben a vagyoni jogi szerződés csatolását. Az I. rendű alperes bírói felhívás ellenére sem nyújtotta be e szerződést; sem a szerződéskötés ideje nem volt ismert jogelődje előtt, sem pedig a vagyonközösség fennállta. A jelen perben sem tudta megállapítani a bíróság az alperesek közötti vagyonközösség idejét.

A Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján meghatározhatók azok a tények, amelyek ismerete szükséges az igény felismeréséhez, az igényérvényesítés megkezdéséhez. Az elsőfokú bíróságnak - figyelemmel a 203. § (1) bekezdésében írtakra - meg kellett volna állapítania a követelés esedékességét, az elévülés nyugvását eredményező körülményeket, továbbá a nyugvás megszakadásának időpontját. A bíróság e tényeket hiányosan állapította meg és iratellenes, okszerűtlen, jogszabálysértő következtetésre jutott. Megítélése szerint az érvénytelenségi per jogerős befejezéséig az elévülési határidő nyugodott. E per jogerős befejezéséről az ítélet meghozataláig hitelt érdemlő bizonyíték nem került előterjesztésre. Az igény nyilvánvalóan nem évült el, mivel az alperesek közötti per folyamatban léte okán az elévülés nyugodott [BH.2006. 285., BH.2015. 64.].

[8] Az elsőfokú ítélet perköltség viseléséről szóló rendelkezése ellen az I. rendű alperes élt fellebbezéssel, melyben annak e körben történő megváltoztatását kérte oly módon, hogy a bíróság kötelezze a felperest az ő javára 3.988.850 forint + áfa perköltség megfizetésére. Álláspontja szerint a törvényszék okszerűtlenül mérsékelte indokolatlanul alacsony összegre a megállapítani kért perköltséget, az ítélet sérti az IM rendelet 2. § (6) bekezdését. Az ügyvédi munkadíj megállapításának lényeges eleme a pertárgy értéke és a kifejtett ügyvédi tevékenység. A per tárgyának értéke rendkívül magas, 178.885.105 forint, melyet a munkadíj megállapításánál szükséges figyelembe venni (Kúria Kpfkf.35.378/2021/3.). Figyelemmel kell továbbá lenni a bíróságnak a jogi képviselő által szerkesztett beadványok munkaigényességére, a kitűzött tárgyalásokon való megjelenésre, értékelendő a jogi felkészülésre, az iratok megismerésére, a féllel folytatott tárgyalásokra fordított időszükséglet [BH.1993. 52., BH.1993. 515.].

A jogi képviselője tényleges tevékenysége nem indokolja a perköltség mérséklését. Számos beadvány megszerkesztésére és benyújtására került sor, valamennyi tárgyalásra felkészült, településre utazva azokon részt vett, nyilatkozatokat tett. Jelentős időráfordítást eredményezett a kereset, a további beadványok és mellékletei áttanulmányozása, a bírói gyakorlat áttekintése, az egyes gazdasági társaságok, ingatlanok adatainak vizsgálata.

[9] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében - a fellebbezését nem érintve - az ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megfelelő mértékben feltárta, ítélete érdemben helyes és megalapozott. A kérelmek elutasításáról szóló indokok egyértelműek, azok levezethetőek, így megalapozatlanok a felperesnek az egyes kereseti kérelmekkel kapcsolatos hiányosságokra vonatkozó nyilatkozatai. A vagyoni jogi szerződés e perben csatolásra került, ezért az érvénytelenségi per további iratainak beszerzésére nem volt szükség. Az ítélet tartalmazza a másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában az elévülés körülményeivel kapcsolatos megállapításokat, rögzíti, hogy legkésőbb 2014. április 4-én, az I. rendű alperes által indított igényperben benyújtott ellenkérelemben a felperesi jogelőd már tudomást szerzett a vagyoni jogi szerződésről, arra beadványában a jogelőd is hivatkozott. A 2014. április 4-ei időpont mind az első, mind a másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában irányadó, így a bíróság egységesen vezeti le az elévülés megállapítását és rögzíti, hogy az öt éves elévülési idő 2019. április 4-én letelt. A perbeli esetben nem alkalmazhatók a felperes által hivatkozott elévülés nyugvásával kapcsolatban megállapításokat tartalmazó BH.2006. 9.285., BH.2015. 64. számú döntések eltérő tényállásukra tekintettel.

[10] A felperes fellebbezése az alábbiak szerint alapos, míg az I. rendű alperes perköltség viselésére irányuló fellebbezése a jelen eljárásban érdemben nem vizsgálható.

[11] Az elsőfokú bíróság a felperes mindkét eshetőleges kereseti kérelmét azért utasította el, mert a felperes igényét az I. rendű alperessel szemben elévülés miatt nem találta bírósági úton érvényesíthetőnek. A felperes a fellebbezésében alapvetően az elévülés bekövetkezését vitatva kérte elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését, másodlagos fellebbezésében annak megváltoztatását, keresete teljesítését.

[12] Ezért a másodfokú bíróságnak elsőként az elévülés bekövetkezését kellett vizsgálnia. A házastársnak a házassági közös vagyon ráeső részével a - lentebb kifejtettek szerint a jogvitára alkalmazandó - Csjt. 30. § (3) bekezdésén alapuló felelőssége lényegében törvényi rendelkezésen alapuló, a kezes felelősségéhez hasonló helytállási kötelezettség. És mivel a Csjt. 30. § (2) és (3) bekezdéseiből következően helytállási kötelezettsége nem csupán arra az esetre áll fenn, ha a követelés a főkötelezett házastárson nem behajtható, továbbá a kötelezett teljesítése a házastárs kötelezettségét, a házastárs teljesítése pedig a kötelezettét a teljesített rész erejéig megszünteti, a házastárs helyzete a készfizető kezes helyzetével egyezik meg azzal az alapvető különbséggel, hogy felelőssége kizárólag a házastársi közös vagyonból ráeső részére korlátozódik. A Csjt. említett rendelkezései tehát lényegében törvényi készfizető kezességet alapítanak. A házastárs, továbbá a készfizető kezes helyzete közötti hasonlóság a már említetteken kívül abban is megmutatkozik, hogy a házastárs a másik házastárs által kötött visszerthes ügyletnek nem önálló kötelezettje. Ezért a Csjt. 30. § (3) bekezdése alapján vele szemben fennálló követelés nem saját tartozásán, hanem házastársa mint főkötelezett tartozásán alapul. Ennek következtében helytállási kötelezettsége - a kezeséhez hasonlóan - mindaddig fennáll, amíg a követelés meg nem szűnik vagy amíg a főkötelezettel szemben bírósági úton érvényesíthető (BH 2006.60.).

[13] A fedezetelvonó szerződés esetében a szerző fél ugyancsak nem főkötelezett, őt a jogosulttal szemben pénzfizetési kötelezettség nem terheli. Vele szembeni kötelezettsége kizárólag a fedezetelvonó szerződéssel megszerzett vagyontárggyal való helytállásra korlátozódik. Ebből fakadóan helyzete a zálogkötelezett helyzetéhez hasonló. Annak következtében, hogy a szerző fél csupán a megszerzett vagyontárgyból való kielégítést köteles tűrni, a vele szembeni igény elévülése fel sem merülhet, mivel neki magának fizetési kötelezettsége nem keletkezik, így ilyennek az esedékessé válása mint az elévülés kezdetét meghatározó körülmény sem állhat fenn. Ennek hiányában pedig az elévülés bekövetkezése fogalmilag kizárt.

[14] Tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor mind az elsődleges, mind a másodlagos kereseti kérelem tekintetében úgy foglalt állást, hogy a felperes igénye az I. rendű alperessel szemben bekövetkezett elévülésre figyelemmel bírósági úton nem érvényesíthető.

[15] A Pp. 7. § (1) bekezdésének 8. pontja szerint a jogalap az az anyagi jogi jogszabályi rendelkezés, amely az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározza és annak alapján az igény támasztására feljogosít. A 11. pont értelmében pedig a keresettel érvényesített jog az az alanyi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja. A 170. § (2) bekezdés b) pontja szerint a keresetlevél érdemi részében fel kell tüntetni az érvényesíteni kívánt jogot a jogalap megjelölése útján. Mindezen rendelkezések együttes értelmezése alapján az a következtetés vonható le, hogy a felperesnek a keresetében a tények mellett - a konkrét jogszabályhely megjelölésével - az érvényesített jogot is fel kell tüntetnie (BH2022.48.).

[16] A Pp. 2. § (2) bekezdése kimondja, hogy a bíróság - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A 342. § (3) bekezdése az érdemi döntés korlátai között úgy rendelkezik, hogy törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított. Ennek folytán a bíróság a felperes által a keresete jogalapjaként megjelölt jogszabályhelytől nem térhet el.

[17] Az elsőfokú bíróság nem a felperes által megjelölt jogalapon, a Ptk. 4:49. § (2) bekezdése alapján bírálta el az elsődleges kereseti kérelmet, hanem attól eltérő jogalapon, az - egyébként a 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptk.) 1. §-a folytán valóban irányadó - Csjt. 30. § (3) bekezdése alkalmazásával döntött a felperes elsődleges kereseti kérelméről. Ennek következtében érdemi döntése a Pp. 342. § (3) bekezdésének tilalmát sértve a felperes által nem állított jogra terjedt ki. Ez az eljárási szabálysértés azonban azért nem vezetett az elsőfokú ítélet Pp. 381. §-a szerinti hatályon kívül helyezéséhez, mert a fellebbezési eljárásban orvosolható volt akként, hogy a másodfokú bíróság az elsődleges kereset megalapozottságát a felperes által jogalapként megjelölt anyagi jogszabály alapján vizsgálta az alábbiak szerint:

A Ptké. 1. §-a kimondja, hogy ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az új Ptk. rendelkezéseit a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni, amiből az következik, hogy a 2014. március 15. napját megelőző tényekre, jogviszonyokra és jognyilatkozatokra a korábban hatályos jogszabályok, jelen esetben a Csjt. rendelkezései alkalmazandók. E főszabálytól a felperes által felhívott Ptké. 23. §-a - e törvény eltérő rendelkezése hiányában - csupán az új Ptk. hatálybalépésekor fennálló családjogi jogviszonyok, valamint az e jogviszonyokkal kapcsolatos, az új Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tények, megtett jognyilatkozatok esetében enged eltérést akként, hogy ezekre az új Ptk. rendelkezéseit rendeli alkalmazni.

[18] A nem vitás tényállás szerint az alperesek házassága az új Ptk. hatálybalépését megelőzően a 2012. február 14. napján kelt ítélettel felbontásra került, így az az új Ptk. hatálybalépésekor nem állt fenn. Ennek következtében a Ptké. 23. §-ának az 1. § főszabályától eltérő rendelkezése nem volt alkalmazható, és az I. rendű alperesnek a II. rendű alperes által kötött kezesi szerződésért való helytállási kötelezettségére nem a felperes jogállításában megjelölt Ptk. 4:49. § (2) bekezdése, hanem a Csjt. 30. § (2) és (3) bekezdése irányadó. Megjegyzi az ítéltábla, hogy mivel mind az alperesek házasságának felbontására (2012. február 14.), mind a házastársi közös vagyon megosztására (2011. október 10.) az új Ptk. hatálybalépését megelőzően került sor, így a Ptké. 27. §-ának az alkalmazandó jogszabály meghatározásánál nem volt jelentősége. Mivel pedig a felperes elsődleges keresete az általa megjelölt - és a bíróságot a fent kifejtettek szerint kötő - jogalapon nem volt megalapozott, azt el kellett utasítani.

[19] Mindezekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét az elsődleges kereseti kérelem tárgyában a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján - eltérő indokolással - helybenhagyta, e körben a Pp. 383. § (4) bekezdése alkalmazásával részítélettel határozott.

[20] Az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja miatt a másodlagos kereseti kérelmet nem vizsgálta.

A Ptk. 203. §-a alapján a szerződés relatív hatálytalansága állapítható meg, ha:

- a) a szerződés harmadik személy (hitelező) igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonta és
- b) az adóssal szerződő (jogszerző) másik fél rosszhiszemű volt vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. Ha valaki hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetve ingyenességet vélelmezni kell (BH 2001/2/62.).

[21] A relatív hatálytalanság jogintézménye annak a megakadályozását szolgálja, hogy az adós a hitelezői követelés fedezetéül szolgáló vagyonának a rosszhiszemű vagy ingyenes szerző személyre történő átruházása, illetőleg rosszhiszemű vagy ingyenes szerző javára való megterhelése útján a követelés kielégítését megghiúsíthassa. A relatív hatálytalanság jogkövetkezményeként a jogszerző fél nem a hitelezői követelés megtérítésére, hanem csak annak a türése köteles, hogy a hitelező az adós - a perbeli esetben a kezes - által rá átruházott vagy a javára megterhelt vagyonból a követelését kielégíthesse akkor és annyiban,

ha és amennyiben az adós vagyona a követelésére nem vagy csak részben nyújt fedezetet. Ennek a magyarázata az, hogy az adós hitelezőjével szemben az ingyenes jogszerző nem szorul jogvédelemre, a rosszhiszemű visszterhes szerző pedig a jogvédelmet nem érdemli meg.

[22] A Legfelsőbb Bíróság fedezetelvonó szerződés egyes jogalkalmazási kérdéseiről szóló 1/2011.(VI. 15.) PK véleményének 3.) pontja szerint a szerződés fedezetelvonó jellegének és ebből következően a relatív hatálytalanság megállapításának feltétele, hogy a szerződés megkötésének időpontjában a jogosultnak a kötelezettel szemben követelése álljon fenn, amelynek a fedezetét a kötelezett el akarja vonni. A kötelezettől jogot szerző személlyel (a továbbiakban: szerző féllel) szemben történő perindításkor már az is feltétel, hogy a jogosultnak a kötelezettel fennálló jogviszonyából származó követelése az igény állapotába kerüljön, azaz bírósági úton kikényszeríthető legyen. A fél a hatálytalanságból eredő jogkövetkezmények alkalmazását akkor is kérheti, ha igényét a kötelezettel szemben bírósági úton még nem érvényesítette. A 4.) pont értelmében a kielégítési alap elvonásának tényét a fedezetelvonó szerződés megkötésének időpontjára vonatkozóan kell vizsgálni. A fedezetelvonás megállapíthatóságának előfeltétele annak vizsgálata is, hogy a kötelezett egyéb vagyona fedezetet nyújt-e a jogosult követelésére. Az 5.) pontja pedig kimondja, hogy a szerződés fedezetelvonó jellege megállapításához nem elegendő, ha a szerződés a jogosult igényének kielégítési alapját részben, vagy egészben elvonja, hanem az is törvényi feltétel, hogy a szerződéskötés során a kötelezettel szerződő szerző fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. A szerződés ingyenességének ténye az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén tehát önmagában alapul szolgál a fedezetelvonó jelleg, és ebből következően a szerződés relatív hatálytalanságának megállapításához; a szerző fél jó-, vagy rosszhiszeműségének ilyen esetben nincs jelentősége. A kötelezettnek egyenértékű szolgáltatást nyújtó, tehát visszterhesen szerző fél által nyújtott szolgáltatás a kötelezett vagyonába kerül, ezáltal a jogosulttal szembeni fedezetelvonás formálisan nem valósul meg. Az ellenérték fejében szerző fél esetében a szerződés fedezetelvonó jellege mégis megállapítható, ha a szerző fél rosszhiszemű volt. Rosszhiszemű a szerző fél általában akkor, ha a szerződéskötéskor tudott, vagy tudnia kellett a kötelezettet terhelő követelésről és arról, hogy a szerződéssel a jogosult kielégítési alapját elvonják, vagyis a szerződés teljesítése következtében a követelés behajthatatlanná válik (Pfv.II.21.806/2012/6.).

[23] Az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, hogy volt-e a vagyonjogi szerződés megkötésekor a II. rendű alperesnek olyan egyéb vagyona, ami fedezetül szolgált volna a felperesi követelés kielégítéséhez. Amennyiben ilyen vagyona nem volt, illetve nem volt elégséges a követelés kielégítésére, a további feltételek fennállta esetén megállapítható a szerződés fedezetelvonó volta. A Ptk. 203. § b) pontja alapján a szerződés relatív hatálytalansága megállapításának feltétele az is, hogy a jogszerző másik fél rosszhiszemű volt vagy ránézve a szerződésből ingyenes előny származott. Amennyiben valaki hozzátartozójával köt ilyen szerződést a rosszhiszeműséget, illetve ingyenességet vélelmezni kell.

[24] Az elsőfokú bíróság e körben elmulasztotta a perfelvételi nyilatkozatok beszerzését, továbbá az alpereseknek a törvényi vélelem megdöntésére is lehetőséget kell biztosítani. Az alperesek e körben bizonyítást ajánlhatnak fel és a bíróságnak azt a tárgyalás érdemi részében le kell folytatnia.

[25] Mindezekre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a másodlagos kereseti kérelem tárgyában a Pp. 384. § (2) bekezdés b) pontja alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A Pp. 386. § (2) bekezdés d) pontja alapján elrendeli, hogy az elsőfokú bíróság az új eljárást a perfelvételi szaktól folytassa.

[26] Az ítéltábla részítéletet hozott, azonban a Pp. 383. § (5) bekezdése alapján az érdemben véglegesen elbírált kérelemmel összefüggő perköltség viseléséről dönteni nem tudott, ugyanis a perköltség minden elemének viseléséről való döntés feltételei nem álltak fenn. Az ítéltábla kizárólag az elsődleges kérelem tárgyában döntött részítélettel, azonban a perben a pervesztesség/pernyertesség aránya mindaddig nem állapítható meg, amíg a másodlagos kérelem tárgyában határozat nem születik. Ez egyrészt kizárta az alperes fellebbezésének vizsgálatát, másrészt azzal a következménnyel is járt, hogy az ítéltábla a Pp. 386. § (3) bekezdése alapján a másodfokú eljárásban felmerült perköltség és meg nem fizetett illeték összegét csupán meghatározta, azok viselése kérdésben az elsőfokú bíróság dönt.

település1, 2022. május 3.

Dr. Németh László s.k.
a tanács elnöke

Dr. Molnár Ágnes s.k.
előadó bíró

Dr. Merőtey Anikó s.k.
bíró